

ÎNDEMN LA SALVARE

Dr. **Varvara BUZILĂ**,
președinte

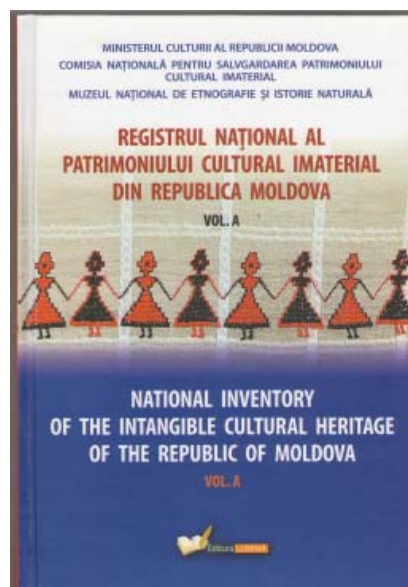
Comisiei naționale pentru salvarea
patrimoniului cultural imaterial

Cartea pe care o prezentăm a apărut de sub tipar la sfârșitul anului 2012 și este primul registru de stat al patrimoniului cultural din Republica Moldova. A fost elaborată de către Comisia națională pentru salvarea patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală sub egida Ministerului Culturii. Este o ediție bilingvă: româno-engleză, pentru a facilita accesul la conținutul ei a unui număr mare de cititori, inclusiv de peste hotare, și pentru a o prezenta în cadrul activităților internaționale de protejare a acestui patrimoniu, devenite o practică frecventă. Lucrarea a fost avizată de dr. hab. Gheorghe Postică, viceministru al Culturii și dr. Virgil-Ștefan Nițulescu, director al Muzeului Țăranului Român și Președinte al Comisiei naționale pentru salvarea patrimoniului cultural imaterial din România.

Cele 1000 de exemplare ale lucrării, coperte tari, foile de bună calitate, textele compartimentelor cuprinzătoare și eficient structurate, inclusiv imaginile de mare dozare informațională și limbajul adecvat teoriei patrimoniului cultural sunt calități ce trebuie să asigure rolul ei de instrument de lucru pentru cercetători, operatori culturali, cadre didactice, studenți, întreprinzători în domeniu, precum și de mijloc al comunicării internaționale constructive în sfera celei mai afective crize mondiale – cea a identităților.

Cu referire la spațiul nostru, trebuie să precizăm că urmează conceptualizarea, elaborarea și editarea altor registre din același sistem și anume: al patrimoniului cultural arheologic, al patrimoniului cultural mobil, al monumentelor de for public etc. În acest context, editarea *Registrului național al patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova. Vol. A.* constituie un prilej de discuție științifică privind atât practica cât și teoria patrimoniului cultural național. Mai mult chiar, poate facilita pregătirea și editarea volumului B al *Registrului* din același sistem, antrenând în acest scop pe toți cercetătorii care întreprind investigații de teren în comunitățile multiculturale din Republica Moldova.

Registrului național al patrimoniului cultural

Registrul național al patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova. Vol. A. / National inventory of the intangible cultural heritage of the Republic of Moldova.

Vol. A. Editura Lumina, Chișinău, 2012. 223 p.

imaterial din Republica Moldova. Vol. A. este realizat după principiile promovate de către documentele UNESCO în domeniu și vine să stimuleze cercetarea unui domeniu de mare importanță pentru identitatea culturală a comunităților ce alcătuiesc societatea noastră. Ca actualitate se circumscrie acțiunilor de implementare a direcției strategice „Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene”, iar într-o perspectivă mai cuprinzătoare respectă spiritul Convenției UNESCO privind salvarea patrimoniului cultural imaterial (Paris, 17.10.2003), ratificată de Republica Moldova la 24.03.2006, și al directivelor ulterioare în domeniu cu referire la necesitatea identificării, definirii, protejării elementelor patrimoniului cultural și înscrierii lor în inventare (art. 11 și 12). Obligativitatea elaborării *Registrului* se regăsește și în art. 9 al Legii Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural imaterial (nr. 58 din 29.03. 20012), care reglementează instituirea, completarea, ținerea și actualizarea acestei lucrări.

În introducere sunt expuse principiile metodologice de elaborare a lucrării și etapele premergătoare acumulării informațiilor și redactării textelor. Conform cerințelor UNESCO, pentru fiecare element luat la evidența de stat este necesar să se constituie un dosar de patrimoniu în care elementul de patrimoniu să fie definit și caracterizat morfologic (denumirea generală și locală, aria de răspândire, esența ele-

mentului, contextul de manifestare și funcționare, grupurile sau comunitățile care îl mai practică, starea viabilității sale la momentul documentării, bibliografia și sursele de arhivă (texte, imprimări audio, foto, filmări etc.) existente. Elaborarea unui dosar presupune o muncă de cercetare foarte complexă, de durată, axată atât pe diacronie cât și pe sincronie. Cercetătorii și specialiștii autori ai compartimentelor au o experiență respectabilă în domeniile de referință, dar totuși, din cauza specificității acestei cercetări, au lucrat la *Registru* trei ani.

Primele 50 de dosare de patrimoniu au fost elaborate cu susținerea financiară a Biroului Regional UNESCO de la Moscova pentru Armenia, Azerbaidjan, Bielorusia, Federația Rusă și Republica Moldova. Dosarele au constituit un punct de reper pentru cuprinderea în cercetare a celorlalte elemente. La identificarea și la cercetarea situației la zi a elementelor Comisia națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial a colaborat cu reprezentanții comunităților din teritoriu, cu purtătorii de patrimoniu și cu organizații neguvernamentale, folosind în acest scop chestionarele și observarea nemijlocită a fenomenelor pe teren.

În corespundere cu domeniile de manifestare a acestui patrimoniu (Art. 5) din Legea Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural imaterial lucrarea a fost structurată în 9 compartimente: I. Tradiții și expresii ale artei cuvântului, având limba și semnificația cuvintelor ca vehicul principal al expresiei culturale (dr. Iulian Filip); II. Tradiții și expresii ale artei sau practicii muzicale (dr. Vasile Chiseliță, dr. Svetlana Badrajan); III. Tradiții și expresii ale artei sau practicii coregrafice tradiționale (Nicolae Gribincea);

IV. Instrumente muzicale tradiționale (dr. Victor Ghilaș); V. Sărbători, obiceiuri și rituri (dr. Varvara Buzilă); VI. Cunoștințe, practici, reprezentări și simboluri despre om, natură și cosmos (Natalia Grădinaru și Maria Ciocanu); VII. Cunoștințe privind alimentația tradițională (Valentina Iarovoï); VIII. Tehnici și cunoștințe legate de meșteșugurile artistice tradiționale (dr. Elena Postolachi, Ion Bălțeanu, dr. Varvara Buzilă); IX. Instituții tradiționale, înrudirea și formele de asociere (Eugen Bâzgu).

Prin acest *Registru* au fost luate la evidență 510 elemente ale patrimoniului cultural imaterial, fiecare dintre ele primind un număr anume, ușor de identificat în structura lucrării care respectă locul

elementelor conform funcționalității lor în contextul întregului din care fac parte. Pentru a indica gradul de viabilitate al fiecărui element: viabil, aflat în pericol de dispariție sau dispărut din practica comunităților, s-a recurs la limbajul grafic al diverselor caractere de litere, fapt ce va permite ca la o altă ediție, dacă gradul de viabilitate al elementului se schimbă, *Registru* să fie redat prin aceleași mijloace convenționale.

În istoria instituționalizării cercetării și protejării culturii tradiționale este pentru prima dată când printr-o asemenea lucrare, înțeleasă ca listă de stat, se iau la evidență elementele patrimoniului cultural imaterial – creație colectivă, transmisă pe cale orală din generație în generație în baza modelelor prin care grupurile și colectivitățile se identifică și își asigură continuitatea culturală. Pentru a spori accesul utilizatorilor la elementele înscrise, *Registru* a fost plasat pe site-ul www.patrimoniuiaterial.md, împreună cu alte documente naționale și internaționale utile pentru a stimula procesul de cercetare și de salvagardare a acestor valori. Existența *Registrului patrimoniului cultural imaterial*, inclusiv în format electronic, este o condiție obligatorie a procedurii de înaintare de către țări a elementelor patrimoniului cultural imaterial pentru înscriere în Listele UNESCO ale patrimoniului cultural imaterial.

Luarea elementelor la evidența de stat prin acest *Registru* nu înseamnă salvagardarea lor imediată, ci este un mod de a le spori vizibilitatea, de a stimula interesul societății față de acest patrimoniu, de a include în circuitul social potențialul concentrat în patrimoniul cultural imaterial. Elementele lui sunt viabile atâta timp cât oamenii le fac să circule, le consideră utile în procesele identitare, în cele de sporire a coeziunii sociale și de relansare a economiei locale.

Apariția cărții constituie o piatră de temelie în marea conlucrare socială de ordonare și sistematizare a elementelor acestui patrimoniu, de creare a instrumentarului necesar pentru o nouă abordare a teoriei și practicii cu referire la protejarea patrimoniului cultural național. Necesitatea fundamentării științifice a celor două componente, interdependente, care asigură funcționarea patrimoniului cultural național, se resimte tot mai mult și face proba conștientizării rolului cercetătorilor în procesul de valorificare a patrimoniului național în contextul integrării europene.